

Szabó Imre¹ – Strihó Krisztina²: Farkas Csaba–Jenovai Petra–Nótári Tamás–Papp Tekla: Társasági jog. Szeged, Lectum Kiadó, 2009. 534 oldal

Debreceni Jogi Műhely, 2010. évi (VII. évfolyam) 2. szám (2010. április) 23-25.

A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszéke keretében oktatott gazdasági és kereskedelmi jogi jellegű tárgyak egyike a társasági jog. A recenzens által ismertetett munka is a „Társasági jog” címet viseli, amely a velős és rövid megnevezés ellenére meglehetősen terjedelmes és szövevényes joganyagot, és egyben művet takar. A folyamatosan változó gazdasági igényekhez és az új típusú üzleti-kereskedelmi jogviszonyokhoz igazodó jogalkotási folyamat eredménye egy szinte állandóan változó, módosítást követelő normatív háttér. A gyakorlatban felmerülő eseteket követő hatályos rendelkezések megalkotásán túl szükség van az érintett jogterületről szóló tudományos munkák frissítésére is. Ennek az igénynek tesz eleget a 2009. május 31-i lezárású tan- és kézikönyv, amely mintegy ötszázharmincnégy oldalon keresztül dolgozza fel az irányadó szakaszokat, háromezer-negyvenhárom lábjegyzettel kiegészítve. A könyv elemzését megelőzően néhány mondat erejéig kitérünk a szerzőtársak és a lektorok ezirányú munkásságára.

A szerzőtársak – Nótári Tamás kivételével – a Szegedi Tudományegyetem Állam –és Jogtudományi Karának Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékén dolgoznak.

Papp Tekla PhD egyetemi docensi beosztásban a hazai társasági jogi rendelkezések, kapcsolódó gyakorlati problémák oktatása mellett az atipikus szerződésekkel és fogyasztóvédelemmel is foglalkozik. A szerző a recenzált könyv közel felének megírásán túl szerkesztőként is koordinálta a munka elkészítését.

Farkas Csaba egyetemi adjunktusként végzi munkáját, PhD dolgozatának védelme jelenleg van folyamatban. Társasági jogi témakörben előadást tart és gyakorlatot vezet. A szerző tudományos tevékenységén kívül ügyvédként és közbeszerzési szakemberként is dolgozik.

Jenovai Petra a Tanszék harmadéves doktorandusz hallgatójaként vesz részt a társasági jogi tárgyú kurzusok tartásában, rendezvények szervezésében. Kutatási területe a társasági joghoz köthető PPP-féle konstrukción belül realizálódó köz- és magántársulás, a projektársaságok.

Nótári Tamás PhD a Károli Gáspár Református Egyetem Polgári Jogi és Római Jogi Tanszékének habilitált egyetemi docense; két tudományterületen is – jog és történelem – PhD fokozatot szerzett, jogtudományból habilitált.

A jogtudomány elméleti és gyakorlati területein egyaránt tevékenykedő lektorok tapasztalatukkal és hozzáértésükkel, szakmai javaslataikkal járultak hozzá a bemutatott tankönyv alaposságához, precizitásához. Továbbá számos, a nevükkel fémjelzett gazdasági-kereskedelmi jogi témájú egyetemi jegyzet, tanulmány jelent meg. Gál Judit PhD a Fővárosi Ítéltábla Polgári Kollégium Kollégiumvezető-helyetteseként, a Gazdasági Szakág vezetőjeként végzett bírósági munka mellett oktatói tevékenységet folytat egyetemi docensi beosztásban. Miskolczi Bodnár Péter a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara Kereskedelmi Jogi Tanszékét vezeti és a GVH versenybírája.

Rátérve a „Társasági jog” című egyetemi tankönyv szerkezeti felépítésére és tartalmára, megállapítható, hogy a szerzőtársak által feldolgozott joganyag teljes mértékben lefedi a társasági joggal kapcsolatos rendelkezéseket. A szűk értelemben vett társasági jogi norma (2006. évi IV. törvény és a 2006. évi V. törvény), az un. törzsanyag kiegészítésre kerül a

jogalkotó által más jogszabályokban elhelyezett, szabályozott, azonban a tárgyhoz szorosan kapcsolódó kérdésekkel. Nevezetesen a Tőkepiacról szóló törvény irányadó szakaszaival (például a nyilvánosan működő részvénytársaságnál, vagy a konszernjogi szabályoknál), a Számviteli törvény (például a jegyzett tőke fogalmának meghatározásánál, az átalakulásnál), a Polgári Törvénykönyv meghatározott részeivel (például a társasági jog jogrendszerbeli helyének kijelölésénél, a társasági szerződés érvénytelenségénél, felelősségi kérdéseknél, az értékpapír fogalmának és sajátosságainak tisztázásánál), a Csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvénnyel, a Polgári perrendtartásról szóló törvény vonatkozó szakaszaival (elsősorban eljárásjogi vonatkozásoknál); továbbá alacsonyabb szintű jogszabályokkal, úgy mint a Cégszolgáltatóról szóló miniszteri rendelet,³ a Cégbejegyzési eljárás és a cégnyilvántartás egyes kérdéseiről szóló ágazati jogszabály,⁴ etc.

Az anyagi jogi és az eljárásjogi aspektusokat egyaránt tartalmazó munkában az adott jogterület valamennyi szegmense ismertetésre kerül.

A recenzált könyv egyes részei és fejezetei logikusan épülnek fel és kapcsolódnak össze, ezáltal alkotva egy komplex művet. A XI részből álló munka első hat egysége tartalmazza a gazdasági társaságokra vonatkozó általános szabályokat. Az irányadó hatályos joganyag boncolgatása előtt kapcsolódó jogdogmatikai kérdések, problémák kerülnek ismertetésre, így a társasági jog definiálása, körülírása; egyéb jogterületekkel való közös pontokra történő hivatkozás; a jogrendszerbeli helyének meghatározása; kitérve a hazai jogtörténeti előzményekre, gyökerekre. A társasági jogban érvényesülő alapelvek, továbbá ezen speciális jogviszony sajátosságainak bemutatása után a gazdasági társaságok általános fogalmából kiindulva ismertetik a szerzőtársak a részletszabályokat. A bázisként szolgáló, funkcionáló közös definíció egyes elemeinek elemzésével a gazdasági élet egy-egy alanyának a létszakaszait tekintjük át, hiszen az adott jogalany keletkezésétől, annak működésén keresztül eljutunk képzeletbeli megszűnéséhez. A gazdasági társaságok alapítására, szervezetére, törvényes működésének biztosítékaira és a megszűnésére vonatkozó szabályokat, gyakorlati problémákat taglaló részből specialitásként további két momentumot emelünk ki.

Egyrészt, hogy a jogszabályi előírásoknak megfelelő működést garantáló jogintézmények tárgyalásakor külön kifejtésre kerülnek az un. hitelezővédelmi eszközök is.

Másrészt a gazdasági társaságok megszűnéséről szóló rész, amelyben a közös normatív háttér bemutatását követően a végelszámolásra, a csődeljárásra és a felszámolásra, továbbá a megszüntetési eljárásra és a vagyonrendezési eljárásra alkalmazandó részletszabályok, valamint a felmerülő felelősségi rendelkezések ismertetése történik. A jogi szempontból határterületen lévő és emiatt sok esetben mostohagyermekként kezelt un. elszámolási eljárások (végelszámolás, csődeljárás és a felszámolási eljárás) is a könyv részét képezik.

A közös rendelkezések ismertetése kiegészül az egyes társasági formákra irányadó specialitásokkal. A konkrét formációk tárgyalásakor ugyanazon szempontok kerültek alkalmazásra, így az adott gazdasági jogalany fogalma, alapítása, vagyona, tagsági jogviszonnal összefüggő kérdések, a szervezete és a megszüntető jogi tények szerinti elemzés valósul meg.

Kiemelendő az utolsó rész, amely a „Társasági jog európai dimenziói” címet viseli. Az első fejezet tartalmazza a társasági jog európai fejlődését, e speciális jogterületnek a jogtörténeti vonatkozásait. Az ókori vonatkozásokat ismertető alpontokban különböző nyomokra bukkanhatunk a társasági jog eredetére vonatkozóan; így például az ókori egyiptomi kereskedelmi jellegű ügyletekre, sajátos társasági jogi jogviszonyokra⁵ vagy a Hammurabi-

féle kódex által szabályozott társasági formákra, etc. A társasági jogi alapelvek kialakulásának folyamata is megtalálható, például az antik Rómában a *societas leonina* tilalma⁶ (megjegyezzük azonban, hogy a tilalom mai tartalmát nem teljesen fedte). Az ókori források megjelölését követően a középkori (például a bányatársulások kialakulásához hasonlóan a kereskedelmi tevékenységgel járó kockázati tényezők megosztása okából jöttek létre az első társasági formák) és az újkori társasági jogi jellegű intézmények kerülnek bemutatásra.

Az „Európai rész” második fő egysége az uniós vonatkozásokat tartalmazza, nevezetesen a közösségi szabályozásból (EKSZ, irányelvtervezetek, irányelvek és rendeletek) kiindulva és egyben hangsúlyozva a letelepedés szabadságát és ezen belül annak egy speciális vetületét a társaságalkotási szabadságot eljutunk a jelenleg alapítható szupranacionális társaságokhoz (Európai Részvénytársaság, Európai Gazdasági Egyesülés és Európai Szövetkezet, utóbbinál kitérve a társasági formák hatálya alá vonása tényére és indokoltságára).

A tankönyv egészére igaz, hogy rendkívül pontos meghatározásokat, elemzéseket alkalmaznak a szerzőtársak, valamint a szükséges helyeken, a szükséges mértéket meg nem haladó módon magyarázattal és gyakorlati példákkal, közzétett eseti döntésekkel, alkotmánybírói határozatokkal, szakvéleményekkel és állásfoglalásokkal egészítik ki az éppen tárgyalt szabályokat, jogintézményeket, ezáltal megkönnyítve a cégjogi rendelkezések megértését, a kézikönyvként is forgatható tankönyv használhatóságát. A logikai összefüggésekre nem csak az adott fejezeten belül, hanem az egyes egységek között is rávilágítanak a szerzők; például a konszernjogi tényállás megállapításának egyik alapvető feltétele a tartósság⁷, ezért az adott döntés meghozatalánál a határozatképesség számításánál figyelembe nem vehető tag⁸ irányába még önmagában nem alapozza meg a befolyásolási lehetőséget.

A tartalmi sajátosságai mellett a mű külleme, formai jegyei is hozzájárulnak a kezelhetőség és az átláthatóság megteremtéséhez. A megfelelő tagolás mellett kövérített és dőlten szedett szavak, mondatok nem túl gyakori alkalmazásával segítik elő a hangsúlyos elemek kiemelését, az anyag áttekinthetőségét biztosítva.

Összefoglalva a Farkas – Jenovai – Nótári – Papp szerzőtársak nevével fémjelzett „Társasági jog” című egyetemi tankönyv a recenzióban leírt sajátosságainak köszönhetően nem csak a hallgatók tanulmányait és a későbbiekben már jogászként történő munkájukat könnyíti meg, hanem a gyakorlatban dolgozó, eljáró szakembereknek – bírának, ügyvédeknek, vállalkozóknak és az üzleti élet más szereplőinek – is ajánljuk.

¹ Dékán, tanszékvezető, habilitált egyetemi docens, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

² Megbízott oktató, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

³ 24/2006. (V. 18.) IM rendelet

⁴ 21/2006. (V. 18.) IM rendelet

⁵ 481. p.

⁶ 486. p.

⁷ 464. p.

⁸ 139-140. pp.